Buriram Rajabhat University
Vol. 6 No. 2 July – December 2022

กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

Model law on military discipline

กฤตนัย ลิขิตจิตถะ[1*] และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์[2]
Krittanai Likhitjitta[1*], and Sunee Mallikamarl[2]

Received: 30 July 2022
Revised: 7 September 2022
Accepted: 20 October 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ และการรับฟังความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า ขอบเขตหน้าที่และอำนาจของทหารมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นจากเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แต่ทหารยังขาดการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ทำให้กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับ พ.ศ.2476 ไม่ทันสมัย การวิจัยได้ยกเลิกกฎหมายฉบับนี้และจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารใหม่ โดยมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาจรรยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์ การฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล การวิจัยเสนอแนะให้นำร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่รัฐสภา เพื่อตราเป็นกฎหมายใช้บังคับ และ ให้ศาลทหารจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารขึ้นในศาลทหาร

[1] นักศึกษาปริญญาเอก คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
[1] Ph.D. student, Faculty of Law, Sripatum University
[2] ศาสตราจารย์ ดร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
[2] Professor Dr., Faculty of Law, Sripatum University
[*] Corresponding e-mail: noobbringer123@gmail.com

คำสำคัญ: วินัยทหาร จรรยาบรรณทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กฎหมายต้นแบบ

Abstract

The objective of this research was to establish a model law on military disciplinary in compliance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and International public law. The data collection and analysis for this research was qualitative research consisting of documentary research; in -depth interview; participatory- design, co – design; and hearing. The research results found that the scope of duties and powers of the military had been further developed from the original according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, but soldiers still lack of the protection of human dignity and fundamental rights under the principles of public international law causing the Military Discipline Act B.E. 2476 to be out of date The research repeal this law and created a new model law on military discipline. The legal structure were military ethics, Military Discipline, Military Disciplinary Proceedings, Military Disciplinary Committee, Appeals, Prosecutions; and Transitional provisions. The research recommends that this bill present to the Parliament for enactment as an applicable law and the Military Court established Military disciplinary division in the Military Court.

Keyword: military discipline, military ethics, military disciplinary proceedings, human dignity, model law

บทนำ

ประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทุกพระราชดำรัสและคำสั่งถือเป็นกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นก็คือการรุกรานและการขยายพื้นที่ปกครองของประเทศข้างเคียงซึ่งเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ที่จะต้องปกป้องรักษาประเทศ โดยมีประชาชนที่เป็นชายฉกรรจ์ทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นกองกำลังให้กับพระมหากษัตริย์ การควบคุมให้อยู่ในกรอบวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่มีมาตั้งแต่ยุคอดีต แต่เมื่อมีทหารมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคมทหารซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นทรงใช้อำนาจในการตัดสินและลงโทษจึงไม่จำเป็นที่

จะต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงสละพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศให้แก่ประชาชน ประเทศจึงเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นนิติรัฐคือประเทศที่ปกครองโดยกฎหมายในปี พ.ศ. 2475

แม้ประเทศจะได้ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแต่ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีกองกำลังของประเทศทำหน้าที่ในการปกปักษ์รักษาความมั่นคงให้ปราศจากการรุกรานของประเทศอื่นก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นกองกำลังทหารจึงคงมีอยู่ในประเทศ การจะแก้ไขปัญหาและรักษาระเบียบวินัยของทหารจึงต้องมีการตราเป็นกฎหมาย โดยมีกฎหมายฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีหลักการและเหตุผล คือ “เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาชญาทหาร และเนื่องจากทหารบกทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันสมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่”

แนวทางการรักษาความมั่นคงของประเทศได้ปรับเปลี่ยนไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ คือ องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ที่มีประเทศต่าง ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยได้ร่วมกันเป็นภาคีสหประชาชาติทำให้ปัญหาการสงครามเกิดขึ้นน้อยลงไปจากในอดีตมาก เนื่องจากหากมีปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศเกิดขึ้นทางองค์การสหประชาชาติจะใช้ทุกวิถีทางที่จะระงับความขัดแย้ง แต่ถึงกระนั้นก็ตามแต่ละประเทศก็ยังคงให้ความสำคัญและความจำเป็นต้องมีกองกำลังทหารอยู่ สำหรับประเทศไทยมีกองกำลังทหารมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาการรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในกลุ่มทหาร การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาก็ยังคงต้องมีอยู่ ทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2565 เป็นเวลานานถึง 89 ปี สาระสำคัญของบทบัญญัติก็ยังคงเดิม และแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 5 ครั้ง แต่ก็เป็นการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องยศทหาร ตำแหน่งของทหารที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด

สหประชาชาติเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีในการร่วมทำความตกลงกันในการจัดทำกฎหมายระหว่างประเทศด้านต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางนำไปอนุวัติการกฎหมายภายในของแต่ละประเทศภาคี ซึ่งในด้านการทหารก็เช่นกัน มีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทหาร ทั้งในด้านการควบคุมความมั่นคงของประเทศ การรักษาระเบียบวินัยทหาร และการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations, 1945) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights, 1948) กติการะหว่างประเทศว่า

ด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convenant on Civil and Political Rights, 1966) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration, 2012) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้การรับรองกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศเหล่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอนุวัติการกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ นอกจากนี้บทบาท หน้าที่และอำนาจของทหารในบริบทปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของประเทศด้วยการเพิ่มหน้าที่และภารกิจมากขึ้นโดยให้รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้วยทั้งนี้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 บัญญัติว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

จากที่กล่าวมานี้ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าบริบทของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปมากรวมทั้งแนวทางการอนุวัติการกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้การรับรองนั้นเมื่อนำมาพิจารณาถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงพบว่าไม่ทันต่อยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ แต่ด้วยเหตุที่กฎหมายฉบับนี้หากจะมีการปรับปรุงแก้ไขจะมีหลายประเด็นที่ยังไม่มีในบทบัญญัติกฎหมายและมีอีกหลายประเด็นที่กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศรวมทั้งยังไม่ทันต่อบริบทของการพัฒนาประเทศที่จะทำให้ทหารเป็นที่ยอมรับในทางสากล ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขจึงเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ....

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เพื่อสร้างให้เป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การรักษาความมั่นคงของประเทศยังคงเป็นภาระหน้าที่ของทหารแต่เนื่องจากขอบเขตแห่งหน้าที่และอำนาจของทหารมีการพัฒนาโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพิ่มหน้าที่การมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศด้วยในขณะที่การเป็นทหารก็ยังคงต้องมีวินัยทหารควบคุมให้อยู่ในกรอบการเป็นกองกำลังของประเทศ ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารที่มีการใช้บังคับมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบันจึงมีความล้าสมัยไม่ทันยุคสมัยของการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ประกอบกับการเป็นภาคีสหประชาชาติของประเทศไทยที่ต้องอนุวัติการกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศหลายฉบับที่ให้

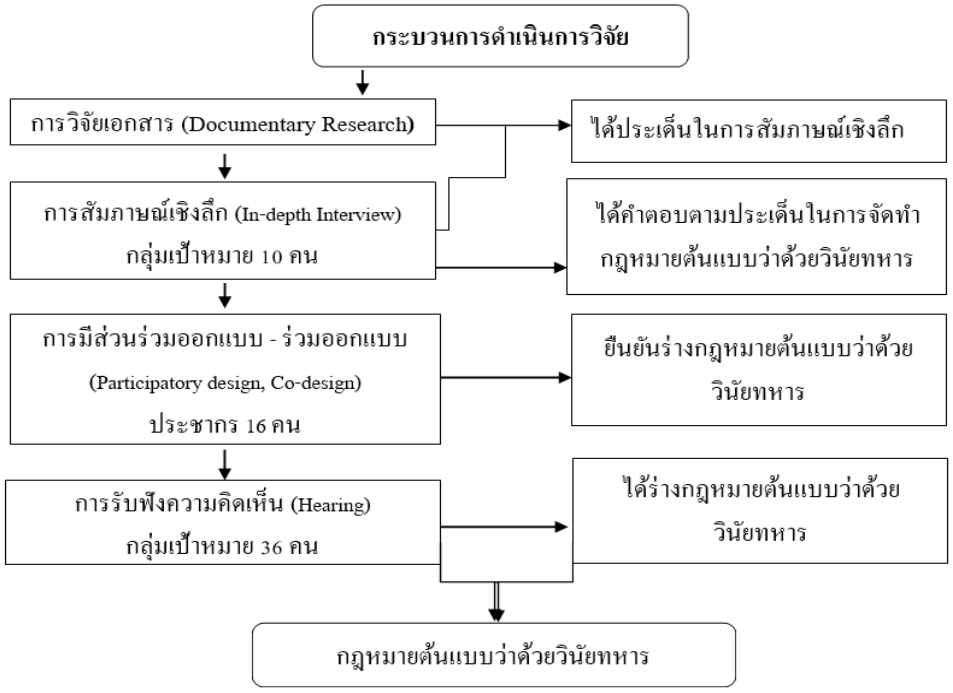
ความสำคัญต่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนย่อมรวมถึงทหารด้วย ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับนี้ยังไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองทั้งนี้รวมทั้งขั้นตอนในการควบคุมและลงโทษวินัยทหารก็ยังไม่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ จึงเป็นแนวคิดของการวิจัยในการยกเลิกกฎหมายฉบับนี้และจัดทำเป็นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับใหม่ โดยการนำเอาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวทางของกฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศรวมทั้งการใช้วิธีวิทยาการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การมีส่วนร่วมออกแบบ,ร่วมออกแบบ (Participatory Design/Co-Design) การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) เพื่อให้ได้คำตอบในการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบไปด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ ทฤษฎีความยุติธรรมและหลักการ ได้แก่ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน หลักธรรมาภิบาล หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 – 2560 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2455 พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช 2457 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ได้แก่ กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations,1945) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights,1948) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convenant on Civil and Political Rights,1966) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration,2012) และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา : กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร (Uniform Code of Military Justice,1950) เครือรัฐออสเตรเลีย : พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดวินัย (The Defence Force Discipline Act,1982) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : กฎหมายพื้นฐาน (Basic Law,1949) กฎหมายดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหารอันนำไปสู่การจัดทำเป็นประเด็นในการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้โดยมีประชากรสัมภาษณ์ คือ

หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13 ทหารผู้เคยถูกดำเนินการทางวินัย รวมประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้วจะได้ประเด็นกฎหมายเบื้องต้นที่จะนำไปจัดทำการมีส่วนร่วมออกแบบ,ร่วมออกแบบ (Participatory Design/Co–Design) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยใหม่ที่กำหนดให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 16 คน มาร่วมออกแบบประเด็นกฎหมายสำหรับการจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560) ซึ่งเมื่อได้วิเคราะห์คำตอบจากประชากรผู้มีส่วนได้เสียแล้วจะนำไปจัดทำเป็นร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อนำเสนอต่อประชากรที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อแนะนำที่เรียกว่า Hearing โดยมีประชากรเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น จำนวน 36 คน คำตอบที่ได้มาจากการทำ Hearing การวิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีวิทยาการวิจัยที่นำมาใช้ดังกล่าวนี้มีกระบวนการดำเนินการวิจัยตาม รูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กระบวนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลลัพธ์จากกระบวนการดำเนินการวิจัยข้างต้นได้คำตอบ ดังนี้

คำตอบที่ได้จากการศึกษากฎหมายไทย พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยมีอยู่ 4 ฉบับ โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทางวินัยทหารโดยตรงมี 2 ฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยที่ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักที่ทำให้เกิดกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมทหารให้มีวินัย เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา มีการกำหนดตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารไว้อย่างกว้าง เมื่อทหารกระทำผิดวินัยก็จะถูกลงทัณฑ์ และหากทหารผู้ถูกลงทัณฑ์เห็นว่าไม่ยุติธรรม ก็มีสิทธิร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตน และหากเวลาผ่านไปสิบห้าวันยังไม่มีความคืบหน้า มีสิทธิร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปอีก เป็นอันสิ้นสุดกระบวนการเข้าถึงความยุติธรรม นอกจากนี้การดำเนินการทางวินัยทหารยังไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

กฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยอีก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 พบว่า พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565 ในส่วนการดำเนินการทางวินัย ข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษทางวินัยมีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษและคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ในส่วนการดำเนินการทางวินัย ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษทางวินัยมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม และหากไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมก็มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดได้

คำตอบที่ได้จากการศึกษากฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ ทั้ง 4 ฉบับ พบว่าเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกคนในประเทศรวมถึงทหารในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration,2012) ให้ความสำคัญในเรื่องการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสมดุลกับการปฏิบัติหน้าที่ และสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเพียงเท่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเท่านั้น

คำตอบที่ได้จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ทั้ง 3 ฉบับ พบว่าเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารในกระบวนการยุติธรรมทางทหาร ทหารผู้กระทำผิดมีสิทธิต่อสู้คดีในคดีศาลทหาร โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา กฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร (Uniform Code of Military Justice,1950) ทหาร

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารจะได้รับการคุ้มครองสิทธิ

หลายประการ เช่น สิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจพิจารณาทางวินัยของผู้บังคับบัญชา โดยเลือกให้ศาลทหารพิจารณา สิทธิปรึกษาทนายความ สิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน สิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณาลับหลังผู้บังคับบัญชา สิทธิในการนำพยานหลักฐานมาสืบต่อสู้ สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง สิทธิอุทธรณ์การลงโทษ

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 พบปัญหาเกี่ยวกับลักษณะความผิดวินัยทหารซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายเป็นเพียงตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร ไม่มีการกำหนดว่าลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง ลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยทหารร้ายแรง ประเภทของโทษทางวินัยทหาร โทษทางวินัยทหารอย่างไรเป็นโทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรง โทษทางวินัยทหารอย่างไรเป็นโทษทางวินัยทหารร้ายแรง การไม่แบ่งภาวะให้เหมาะสมกับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร การไม่กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอน การไม่ให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัย การไม่ให้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารในการเข้าถึงความยุติธรรมเป็นอย่างมาก

การวิจัยได้นำระบบคณะกรรมการวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565 ระบบการฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 หลักการใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต้องสมดุลกับการปฏิบัติหน้าที่ตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration, 2012) และการคุ้มครองสิทธิหลายประการแก่ทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยยุติธรรมทหาร (Uniform Code of Military Justice,1950) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อนำมาจัดทำเป็นกฎหมายใหม่ซึ่งมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ....” โดยมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย บทบัญญัติ จำนวน 38 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหารมี 2 มาตรา หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหารมี 7 มาตรา หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหารมี 13 มาตรา หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหารมี 6 มาตรา หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดีมี 3 มาตรา บทเฉพาะกาลมี 2 มาตรา โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

บททั่วไป เป็นบทบัญญัติในเรื่องทั่วไป ตั้งแต่ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัติ

มีผลใช้บังคับ การยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับก่อน การกำหนดคำนิยามเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความและการใช้ดุลพินิจ นอกเหนือจากความหมายที่คำนิยามกำหนดไว้ และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร เป็นมาตรการใหม่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้

ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยทหารตั้งแต่ต้นเหตุโดยให้ทหารอยู่ในจรรยาบรรณของอาชีพทหาร แม้จะไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยทหาร แต่หากไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหาร ก็จะมีมาตรการในการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามจรรยาบรรณทหารดังกล่าว เช่น การถูกตักเตือน การถูกปรับย้าย การพิจารณาบำเหน็จหรือถูกสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร เป็นต้น

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร กำหนดแยกลักษณะความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี คือ การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และการกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรง โดยการกระทำความผิดวินัยทหารนี้มีความสอดคล้องกับโทษทางวินัยทหาร ซึ่งมี 9 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก แล้วแต่กรณี

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายฉบับนี้จะกำหนดการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็น 2 ภาวะ คือ ในภาวะปกติ และในภาวะไม่ปกติ โดยในแต่ละภาวะ จะมีการแยกการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยในภาวะปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ส่วนในภาวะไม่ปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การรับเรื่องราวร้องเรียนจากหน่วยงานภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำผิดวินัยทหารเอง การสืบข้อเท็จจริง การสอบสวน การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร และการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆให้แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร กำหนดให้มีคณะกรรมการวินัยทหาร เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง และเจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการและเลขานุการมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ คือ พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน้าที่และอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์แก่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกด้วย ซึ่งการใช้สิทธิอุทธรณ์นั้นจะมีระยะเวลาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี เป็นการรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหารผู้ถูกสั่งลงโทษตามกฎหมายฉบับนี้ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปและคณะกรรมการ

วินัยทหาร และหากทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

บทเฉพาะกาล กำหนดให้กฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน และกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้มีการเตรียมการในทางการบริหารจัดการภายในของศาลทหาร

คำตอบจากการวิจัยสรุปว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การศึกษาและวิจัยเพื่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบัน

การอภิปรายผล

ข้อสรุปของการวิจัย คือ การสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่มีความ

ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและภาวะการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการทางทหาร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... โดยมีโครงสร้างกฎหมาย แบ่งเป็น 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล รวม 38 มาตรา ดังนี้

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร

เป็นมาตรการใหม่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดากฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และต้องรักษาตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด ทหารผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารอันมิใช่เป็นความผิดวินัยทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือนทหารผู้นั้น และให้ผู้บังคับบัญชานำประวัติการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารมาประกอบการพิจารณาในเรื่องการปรับย้าย การเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือการพิจารณาผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่เพื่อให้ได้รับบำเหน็จความชอบ หรือสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร

ในร่างกฎหมายฉบับนี้จะมีการกำหนดแยกลักษณะความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี คือ การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และการกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรง เพื่อความชัดเจนในการใช้กฎหมายของผู้บังคับบัญชาทางทหาร เป็นการลดการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาทางทหาร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

วรรคสาม โดยการกระทำความผิดวินัยทหารนี้มีความสอดคล้องกับโทษทางวินัยทหาร ซึ่งมี 9 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก ซึ่งโทษทางวินัยทหารเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดวินัยทหารกล่าวคือ หากกระทำผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงจะได้รับโทษทางวินัยทหาร คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน แต่หากกระทำผิดวินัยทหารร้ายแรงจะได้รับโทษทางวินัยทหาร คือ ปลดออก ไล่ออก แล้วแต่กรณี

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร

ร่างกฎหมายฉบับนี้มีการแบ่งแยกการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติและการดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ โดยในแต่ละภาวะ จะต้องมีการระบุว่าการกระทำผิดวินัยทหารนั้น เป็นความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรงหรือความผิดวินัยทหารร้ายแรง เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางทหารของทหารแต่ละนาย

ส่วนที่ 1 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาปกติ

1.1 กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง จะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนหรือไม่ก็ได้ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักยาม กักขัง จำขัง ตัดเงินเดือนหรือไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

1.2 กรณีความผิดวินัยร้ายแรง กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง จะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี

หากทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหาร ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัยนั้น แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้สั่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร เฉพาะกรณี ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างแรงในภาวะปกติเท่านั้น ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารเพื่อทบทวนคำสั่งลงโทษดังกล่าว

ส่วนที่ 2 การดำเนินการทางวินัยทหารในเวลาไม่ปกติ

2.1 กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินการจะเริ่มจากการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนหรือไม่ก็ได้ แล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยไม่ร้ายแรงให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ลงโทษ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือนหรือไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด

2.2 กรณีความผิดวินัยร้ายแรง กระบวนการดำเนินการทางวินัยจะเริ่มเมื่อมีการร้องเรียนจากบุคคลภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาทางทหารพบการกระทำผิดวินัยทหารด้วยตนเองจะเริ่มกระบวนการดำเนินการทางวินัยด้วยการสืบข้อเท็จจริงหากมีมูลความผิดจะต้องดำเนินการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งลงโทษพิจารณาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดวินัยร้ายแรง ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ตามความร้ายแรงแห่งกรณี

เมื่อทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาดังกล่าว มีสิทธิอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัยนั้น แต่ในกรณีที่ผู้บัญชาการเหล่าทัพเป็นผู้สั่งลงโทษวินัยให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร โดยคำสั่งผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงโทษวินัยหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามแล้วแต่กรณี ให้เป็นที่สุดในภาวะไม่ปกตินี้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร

ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารต่อคณะกรรมการวินัยทหาร เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง และเจ้ากรมพระกรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งการใช้สิทธิอุทธรณ์นั้นจะมีระยะเวลาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกนาย โดยเงื่อนไขในการใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหารเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจทางบริหารของผู้บังคับบัญชาทางทหาร ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้บังคับบัญชาทางทหาร

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี

ร่างกฎหมายฉบับนี้มีการรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหารผู้ถูกสั่งลงโทษตามกฎหมายฉบับนี้ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปและคณะกรรมการวินัยทหารตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบ

การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาทางทหารอันเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกนาย

ในกรณีทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหารมีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกนาย และเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลตรวจสอบระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ

บทเฉพาะกาล

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน

ให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยมีองค์คณะตุลาการตามที่กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารกำหนด และให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีอำนาจรับฟ้องและพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหารที่อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหารตามพระราชบัญญัตินี้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ หากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้แล้ว จะส่งผลให้ทหารทุกนายได้รับความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการทางทหาร มีสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการวินัยทหาร และในรูปแบบศาลทหาร เพื่อทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจในการดำเนินการทางวินัยทหารของผู้บังคับบัญชาทางทหารให้สอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหาร

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... ฉบับนี้ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวินัยทหารของทหารผู้มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงและพัฒนาประเทศ ดังนั้น การวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมนำร่างกฎหมายต้นแบบนี้ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 133 เพื่อตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... ใช้บังคับต่อไป

2. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมดำเนินการออกกฎกระทรวงกระทรวงกลาโหม ระเบียบกระทรวงกลาโหม ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... ฉบับนี้ เพื่อกำหนดรายละเอียดในทางปฏิบัติต่าง ๆ ในการดำเนินการทางวินัยทหาร

3. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยจัดตั้งและกำหนดหน้าที่และอำนาจศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารขึ้น เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดีวินัยทหาร

4. ให้กรมพระธรรมนูญดำเนินการการเผยแพร่และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้แก่ทหารทุกระดับชั้นเพื่อให้ทหารมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของวินัยทหาร ลักษณะการกระทำผิดวินัยทหาร โทษทางวินัยทหาร ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร สิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ การอุทธรณ์ และการฟ้องคดี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2564). *หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จำกัดอำนาจรัฐ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน,

ประทิน พัฒนธรรม. (2525). *การดำเนินคดีอาญาทหารในศาลทหาร.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ประสิทธิ์ ใจชื่น. (2528). *กฎหมายทหาร.* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภูมิ โชคเหมาะ. (2563). *กฎหมายทหาร (Military Law) LAW 4148.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุข เปรุนาวิน. (2515). *ธรรมนูญศาลทหาร ประมวลกฎหมายทหาร วินัยทหารและกฎอัยการศึก.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2560). *วิธีวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: อาทิพาเนีย.

เสนีย์ พรหมวิวัฒน์. (2553). *โครงสร้างองค์กรและอำนาจหน้าที่ของศาลทหาร.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.